

PRACOVNÍ LIST Jaroslav Rudiš: Grandhotel

Výňatek umělecký text

STAV DUŠE^{1b}

Nezačalo to zrovna klidně.^{1a}

21. září 1973^{1c} bylo jasno a teplo. Mírný vítr.^{1b} Altvajbrzomr^{3j}, jak říká náš štamgast^{3j} Franz. Babí léto^{3k}, o které se stará oblast vysokého tlaku nad Ruskem.^{1b}

Vidím^{2h} to jako dnes.

Když jsem v porodnici vylezl^{2h} mámě z břicha, bylo otevřené okno a já^{2h} to všechno uviděl, ucítil a uslyšel. Byl jsem^{2h} zkrátka při tom.

„Tak, a je venku,“ řekl doktor.^{2ch}

„To je dost,“ řekla sestra.^{2g}

„Co to je? Holčička?“ zeptala se moje máma.^{2g}

„Kluk,“ řekl doktor.^{2g}

„Ale kafe už budete mít studený^{3j},“ řekla sestra.

„Uvařte nový^{3j}.“

Na chvíli jsem vzlétl, podíval se na všechny od stropu, uviděl bílý porodní sál, mámu, jak mě drží na prsou, sestru píšící něco do papíru, doktora, jak si sundává rukavice.

Chtěl jsem letět výš, ale narazil jsem hlavou o strop. Najednou mi došel dech a padal jsem k zemi. Viděl jsem mámu, jak křičí, že jsem se začal dusit, že nedýchám,^{2ch} a doktora, jak běží k mému tělu a převrací hrnek s kafem, které se rozlévá po stole. Ten hnědý flek vypadal jako Austrálie.^{3k}

Spadnul jsem na zem a chvíli bylo úplné ticho. Ale nakonec jsem se přece jen zase rozbrečel.

Doktor pak mámě řekl, že jsem málem umřel, ale že by to na můj život nemělo mít sebemenší vliv, protože jinak jsem v cajku^{3j}. Kluk jako buk. Chlap jako hora.^{3k}

„Tohle si nemůže nikdo pamatovat,“ řekl mi Jégr^{2g}.

„Já si to ale jako prostě^{3j} pamatuju. Všechno jsem viděl. A v rádiu zpíval Matuška.“

„Jo, jasně, a u kolébky ti stál starej^{3j} Gott.“

„Normálně zpíval Jó, třešně zralý.“

„Tím krm svoji mámu^{3k},“ řekl Jégr a vrazil mi pohlavek.

„Ty mi chceš říct, žes viděl sám sebe, jak se dusíš v porodnici a jak tě zachraňují^{3j}? A to doktorovo kafe bylo s lógrem? Nebo snad rozpustný^{3j}?“

(...)

„Stejně si myslím, že jsem v pořádku.“

„Jestli ty seš v pořádku, tak já jsem svatej^{3j} Josef, ty Honimíre.“

Honimír jsem já.^{3k} Alespoň pro Jégra. Honimír je stav duše. Mojí duše.^{1b}

OBECNÁ STRUKTURA ÚSTNÍ ZKOUŠKY

kritérium	dílčí část	ověřované vědomosti a dovednosti
CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU	analýza uměleckého textu	I. část <ul style="list-style-type: none"> • zasazení výňatku do kontextu díla^{1a} • téma a motiv^{1b} • časoprostor^{1c} • kompoziční výstavba^{1d} • literární druh a žánr^{1e}
		II. část <ul style="list-style-type: none"> • vypravěč / lyrický subjekt^{2f} • postava^{2g} • vyprávěcí způsoby^{2h} • typy promluv^{2ch} • veršová výstavba²ⁱ
		III. část <ul style="list-style-type: none"> • jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku^{3j} • tropy a figury a jejich funkce ve výňatku^{3k}
	literárněhistorický kontext	<ul style="list-style-type: none"> • kontext autorovy tvorby • literární / obecně kulturní kontext

Slovní zásoba

- **pojmy literární teorie:** výňatek (úryvek, ukázka, text), kontext díla (začátek, úvod), téma, motiv, časoprostor, kompoziční výstavba – chronologická, literární druh – epika a žánr – román, postava (hlavní, vedlejší), typy promluv (pásmo postav – pásmo vypravěče, přímá a nepřímá řeč), jazykové prostředky (spisovná a nespisovná – obecná čeština), tropy (přirovnání, metonymie), literárněhistorický kontext, kontext autorovy tvorby
- **klíčová slova výňatku:** stav duše, babí léto, porodnice – porodní sál, doktor, sestra, máma, vzlétnout – strop, dusit se – nedýchat, umřít, záchrana, být v pořádku, Jégr, Honimír

Fráze, jazykové struktury (viz pomocný text 1a – 3k, otázky a odpovědi literárněhistorického kontextu)

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

1a zasazení výňatku do kontextu díla

Z první věty uvedeného výňatku „Nezačalo to zrovna klidně.“ a z tématu ukázky – narození hlavní postavy – usuzují, že se jedná o

1b téma a motiv

Téma úryvku je pojmenováno i v názvu kapitoly, dále se tento motiv objevuje i na konci ukázky:
Protože koníčkem hlavní postavy je sledování počasí, v textu se objevují tyto motivy:

1c časoprostor

Na začátku výňatku je konkrétní datum:, označuje den, kdy se hlavní postava narodila.
(Časoprostor příběhu nelze určit na základě výňatku, ale s využitím vědomostí získaných přečtením celého díla.) Kdy a kde se příběh odehrává?

1d kompoziční výstavba

Kompozice textu dodržuje časovou posloupnost, a proto to je kompozice

1e literární druh a žánr

Protože výchozí text má příběh – děj, postavy a vypravěče, jedná se o
Vzhledem k rozsahu díla (kniha má přes 100 stránek) se jedná o

2f vypravěč / lyrický subjekt

Protože se jedná o epický text, v díle jednu z postav tvoří i vypravěč. V tomto díle příběh vypráví postava
Je to vypravěč **subjektivní x objektivní, účastník děje x vševědoucí vypravěč stojící nad příběhem**. (Vyber správnou variantu.)
Lyrický subjekt je termín **lyriky X dramatu**, a proto se pro epický text nepoužívá.

2g postava (charakteristika, vzájemné vztahy)

Ve výňatku se objevuje hlavní postava – vypravěč a jeho bratranec, který se jmenuje Ve vzpomínkách hlavní postavy na den, kdy se narodil, se objevují vedlejší postavy
Jaká je hlavní postava?
Jaký je Jégr?
Jaký je mezi nimi vztah?

- 2h vyprávěcí způsoby** (termín **epiky – lyriky – dramatu**; pásmo vypravěče)
Slovesné tvary (přičestí minulé) vidím, vylezl jsem, já uviděl, ucítil a uslyšel, byl jsem odkazují k (urči osobu a číslo). Jedná se tedy o vyprávěcí způsob **ich x er formy** (vyber správnou variantu).
- 2ch typy promluv** (pásmo postav – pásmo vypravěče)
Pro pásmo postav je typická přímá řeč, kterou poznáme podle
Když namísto postavy mluví vypravěč, jedná se o, která je často uvozena spojkou
- 2i veršová výstavba:** Ukázka **má - nemá** literární formu poezie, **jedná se – nejedná se** o prózu, kde je stavebním prvkem věta, nikoli jako v poezii.
V tomto díle **ANO – NE** (určujeme – neurčujeme).
- 3j jazykové prostředky**
Altvajbrzomr
štangast
Protože jde o běžný rozhovor, účastníci dialogu nepoužívají spisovnou češtinu, ale češtinu
Ve tvarech slov se objevují nespisovné koncovky, např.
jsem v cajku
jako prostě
- 3k tropy a figury**
přirovnání
metonymie

Literárněhistorický kontext – doplň informace:

- ✓ národnost autora:
Jaroslav Rudiš je představitel(jaké?) literatury.
- ✓ 1. vydání románu: rok Jedná se tedy o autora (kolikátého?) století.
- ✓ Mezi další romány, které autor napsal, patří například:
.....
- ✓ Za toto dílo obdržel i významné literární ocenění:
- ✓ Současníci Jaroslava Rudiše jsou například:
.....
.....

METODICKÝ POPIS

Téma: Analýza uměleckého textu pro přípravu k maturitní zkoušce ČJL žáků s OMJ

Předměty/Vzdělávací oblasti: Český jazyk a literatura

Téma lekce/Podtéma: Analýza uměleckého textu, literární interpretace díla

Cíle:

Jazykové: Žák si osvojí dovednost přiřadit text k literárnímu druhu, literárnímu žánru, literární formě; postihne hlavní myšlenku, téma, motivy; oddělí podstatné a nepodstatné informace.

Obsahové: Žák analyzuje úryvek (i s využitím vědomostí získaných přečtením celého díla), používá pojmy literární teorie (za použití klíčových vizuálů Literární druhy / Poezie a próza), využívá znalosti z literární historie i kritiky.

Výukové strategie: samostatná práce s pracovním listem X skupinová práce

Klíčová slovní zásoba:

pojmy literární teorie: výňatek (úryvek, ukázka, text), kontext díla (začátek, úvod), téma, motiv, časoprostor, kompoziční výstavba – chronologická, literární druh – epika a žánr – román, postava (hlavní, vedlejší), typy promluv (pásmo postav – pásmo vypravěče, přímá a nepřímá řeč), jazykové prostředky (spisovná a nespisovná – obecná čeština), tropy (přirovnání, metonymie), literárněhistorický kontext, kontext autorovy tvorby

Fráze/Jazykové struktury:

Uvedený úryvek z hlediska kontextu celého díla představuje ... (začátek – prostředek – konec) literárního díla.

Tématem díla / hlavní myšlenkou je... Mezi motivy patří např. ...

Z hlediska časoprostoru se výňatek odehrává v ...

Z hlediska druhového a žánrového vymezení ukázka představuje ...

Vypravěčem příběhu je... Jedná se o vyprávěcí formu...

Hlavní postavy tohoto díla / ukázky jsou ...

Pro analýzu jazyka úryvku jsou typické tyto jevy / příklady ...

Mezi obrazná pojmenování patří např. ...

Výukové materiály, odkazy, atd.:

www.novamaturita.cz; www.statnimaturita-cestina.cz

HÁNOVÁ, Eva a kol. Odmaturuj z literatury 1. 3., rozš. vyd. Brno: Didaktis, 2004.

HAVLÍČKOVÁ, Iveta a kol. Odmaturuj z literatury 2: Nejen obsahy českých a světových literárních děl. 1. vyd. Brno: Didaktis, 2004.

ADÁMKOVÁ Petra a kol. MATURITA 2015 z českého jazyka. 1. vyd. Brno: Didaktis, 2015.

ADÁMKOVÁ Petra a kol. MATURITA 2016-17 z českého jazyka. 1. vyd. Brno: Didaktis, 2016.

Check list aneb v přípravě nechybí následující aktivity:

☒ čtení s porozuměním
(před-, při- a potextové aktivity)	☒ slovní zásoba + fráze
☒ psaní s porozuměním
(před-, při- a potextové aktivity)
☒ cílená produkce textu
☐ zaměření na pravopis, ABC	☒ výslovnost
☒ poslech s porozuměním
(před-, při- a potextové aktivity)
☒ porozumění pokynům (funkční jazyk)	☐ výklad gramatiky
☐ procvičování gramatiky
☒ mluvení + praktické fráze
☐ komunikace uvnitř skupiny
☒ funkční jazyk při skupinové práci
☒ komunikace pro život venku	☐ kompenzační strategie

Motivace/Aktivace:

Evokační aktivita – video: ukázka z filmu Grandhotel (2006) Davida Ondříčka

Brainstorming: EPIKA (navázání na předchozí znalosti literární teorie)

Obecná struktura ústní zkoušky (dovednosti analýzy uměleckého textu, literární interpretace díla; porozumění pokynům)

Prohlubování tématu/Prezentace/Výklad

Žáci analyzují pracovní list: ukázkou uměleckého i neuměleckého textu, analyzují a vyhodnocují grafiku textu, jazykovou i obsahovou stránku výňatku, dělají si poznámky... s použitím klíčových slov a frází (podle pokročilosti žáka / skupiny) formulují správné odpovědi dle obecné struktury ústní zkoušky.

Žák s OMJ si prohlubuje nové dovednosti a novou slovní zásobu, využívá klíčové vizuály, může pracovat ve dvojici. S celou skupinou poskytneme správné odpovědi.

Procvičování/Aplikace

Lze vyhledat další ukázky k danému literárnímu dílu (čítanka, webové stránky).

Opakování/Hodnocení

Nabyté dovednosti, jazyk (odborný jazyk) žák využije při analýze dalších literárních děl ze svého seznamu k ústní maturitní zkoušce.

Poznámky vyučujícího (zhodnocení dosažených výstupů výuky)